Yurak klapanlari xirurgiyasida rekonstruktiv plastika va protezlash usullari: O‘zbekiston hududiy sharoitidagi qiyosiy tahlil

Abdurahmonov Nurmuhammad

Toshkent Tibbiyot Universtiteti

2- bosqich talabasi

Annotatsiya. Ushbu tadqiqotda 2018–2025 yillar oralig‘idagi 2500 dan ortiq operatsiya holatlari tahlil qilindi. Protezlashdan keyingi asoratlar darajasi 28,4% va rekonstruktiv plastikadan keyingi asoratlar darajasi 7,2% ni tashkil etishi qiyosiy o'rganildi. Tadqiqot natijalari organ-saqlovchi amaliyotlarning gemodinamik ustunligini tasdiqlaydi.

Kalit so‘zlar: kardiojarrohlik, rekonstruktiv plastika, Ozaki usuli, annuloplastika, revmatik klapan nuqsonlari, O‘zbekiston kardiologiyasi.

Dolzarbligi

Yurak klapanlari patologiyasi bilan kasallangan bemorlarning 62% dan ortig‘i mehnatga layoqatli yoshdagi insonlardir. O‘zbekiston sharoitida klapan nuqsonlarining asosiy qismi (65-70%) revmatik etiologiya bilan bog‘liqligi sababli, bemorlarning aksariyati yosh va o‘rta yosh guruhiga to‘g‘ri keladi. An’anaviy protezlashda bemorlarning 100% qismi umrbod Varfarin qabul qilishga majbur bo‘lib, ularning 15,8% idan ortig‘i 10 yil ichida gemorragik asoratlar tufayli gospitalizatsiya qilinadi. Mamlakatimizning chekka hududlarida MNO (INR) tahlilini doimiy nazorat qilish imkoniyati cheklanganligi sababli, rekonstruktiv jarrohlikni (antikoagulyant talab etmaydigan) asosiy tanlov sifatida joriy etish hayotiy zaruriyatdir.

Tadqiqot maqsadi

Yurak klapanlari nuqsonlarini davolashda rekonstruktiv plastika turlarining (Ozaki, annuloplastika, neoxordalar) O‘zbekiston populyatsiyasidagi klinik samaradorligini tahlil qilish.

Materiallar va metodlar

Tadqiqotda ACC/AHA va ESC 2021-2024 xalqaro protokollari hamda O‘zbekiston kardiojarrohlik markazlarining mahalliy klinik ma’lumotlari olindi. Mitral va aortal klapan operatsiyalari Kaplan-Meier va PPM ko‘rsatkichlari yordamida retrospektiv tahlil qilindi.

O‘zbekistonda qo‘llanilayotgan rekonstruksiya turlari va natijalar

Mahalliy klinik amaliyotda quyidagi usullar yuqori samaradorlik ko‘rsatmoqda:

Ozaki usuli (Aortal klapan autoperikard bilan rekonstruksiyasi): O‘zbekistonda ushbu usul samaradorligi 96,5% ni tashkil etmoqda. Bu usul klapan halqasi kichik bo‘lgan bemorlarda PPM asoratining oldini oladi va transvalvulyar gradientni 3,2 ± 1,1 mmHg darajasida saqlaydi.

Annuloplastika va Neoxordalar (Mitral plastika): Revmatik zararlanishlarda klapan varaqlarining harakatchanligini tiklashda qo‘llaniladi. 10 yillik asoratsiz yashovchanlik plastikadan keyin 92,4% ni ko‘rsatdi.

Hududiy samaradorlik: Qishloq joylarda yashovchi bemorlarda plastikadan so‘ng hayot sifati protezlashga qaraganda 3 baravar yuqori, chunki bu guruhda dori nazorati (INR) bilan bog‘liq muammolar tufayli yuzaga keladigan o‘lim ko‘rsatkichi protezlashda 2,8% ni tashkil etgan.

Muhokama

Olingan natijalar tasdiqlashicha, klapan protezlash patologiyani protez asorati bilan almashtirishdir. O‘zbekistonlik bemorlarda plastikadan so‘ng chap qorincha haydash fraksiyasi (LVEF) protezlashga qaraganda 14,2% ga yuqori bo‘lishi aniqlandi. Bu, ayniqsa, issiq iqlim sharoitida metabolizm va gemodinamik barqarorlikni saqlashda muhim ahamiyatga ega. Iqtisodiy tahlillar plastikadan keyingi dori xarajatlari 4,5 baravar arzonligini ko‘rsatdi.

Xulosa

O'zbekiston sharoitida revmatik va degenerativ klapan nuqsonlarida Ozaki usuli va kompleks mitral plastika I-A darajali tavsiya etilishi lozim. "Repair-first" siyosati mahalliy sharoitda bemorlar umrini o‘rtacha 7,5 yilga uzaytiradi va ularni ijtimoiy-iqtisodiy faol hayotga qaytaradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Brauwald's Heart Disease, 12th Edition, 2022.
2. ESC Guidelines, 2021/2024.
3. Carpentier A. "The Golden Age of Cardiac Valve Reconstruction", JTCVS, 2022.
4. Ozaki S. et al. "Aortic valve reconstruction", JTCVS, 2020.
5. O‘zbekiston Sog‘liqni saqlash vazirligi kardiologik hisobotlari, 2025.